

AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BİYO-PSİKO-SOSYAL SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dr. Hülya AKSAKAL¹

Mehmet ATASAYAR²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı kadına uygulanan şiddetin ne yönde ve ne ölçüde olduğunu belirlemek ve nasıl değiştiğini saptamaktır. Çalışmada farklı eğitim kademelerinden gelen, farklı sosyo-ekonomik düzeylerden ve eşlerinden çeşitli yollarla şiddete maruz bırakılmış 12 farklı kadın üzerinde vaka incelemesi yöntemi kullanılarak açık uçlu sorular sorulmuş ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Sorular ve görüşme yönteminde odak nokta bireylere yönelik şiddetin türü, şiddete maruz kaldıktan sonraki tepkileri ve şiddetin psikolojik açıdan ne tür sonuçlar doğurduğu (depresyon, anksiyete) yönündedir. Alınan cevaplar nitel olarak analiz edilmiştir. Araştırmamıza katılan bireylere yönelik şiddetin türü, şiddete maruz kaldıktan sonraki tepkileri ve sorular sorulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda; şiddete maruz kalan kadınların özellikle fiziksel şiddete maruz kaldıkları bunun dışında sözel, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kaldıkları da belirlenmiştir. Ayrıca katılımcılar şiddet sonrası ailelerine geri dönmediklerini, psikolojik destek aldıklarını, duygularını paylaştıktan sonra rahatladıklarını, evliliklerinin ilk dönemlerinin genellikle olumsuz geçtiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: aile içi şiddet, kadın, vaka analizi

A QUALITATIVE STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL, PHYSIOLOGICAL AND SOCIOLOGICAL CONSEQUENCES OF DOMESTIC VIOLENCE ON WOMEN:

ABSTRACT

The aim of this study to find out what aspects, types and extend of violence against women was applied in the cases which were used in the study. In this study it was tried to determine the sort of violence, how it was applied and what kind of psychological changes and reactions were seen on women. In this study open-ended questions were asked to twelve domestic violence victim who come from different educational levels, different socio-economic status and had been exposed to violence in various ways by their husbands. Different interview techniques were used in the study (Traditional interview techniques, the case interview technique, behavioral interview techniques). The answers which were got from the study were analyzed qualitatively. The individuals participating in our research were asked some questions about the type of violence they were exposed, the responses after

¹ Dr., Adapazarı Rehberlik ve Araştırma Merkezi, aksakal54@gmail.com

² Psikolojik Danışman, Adapazarı Rehberlik ve Araştırma Merkezi, mehmetata42@gmail.com

exposing the violence and what kind of psychological consequences of violence they had (etc. depression, anxiety). According to the findings which were got from the cases, it was found that the women in the study exposed to violence in all forms, especially physical violence and also they exposed to psychological, verbal and sexual. The women in the study stated that they decided to separate from their husbands because of constant domestic violence, they received psychological support, relieved after sharing their feelings and usually expressed the first period of their marriage negatively.

Keywords: *domestic violence, women case study*

GİRİŞ

Günümüz dünyasında en önemli sorunlardan biri olarak kadına yönelik olarak yapılan her türlü – fiziksel, psikolojik, cinsel – şiddet gösterilmektedir. Bu açıdan bakıldığında şiddetin birden çok boyutunun olduğu görülmektedir. Şiddet; insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlamaktadır (Arın, 1996). Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddettir (Güneri, 1996).

Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde son derece yaygın görülen bir olaydır. Gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda kadınların 1/3’ü ile 2/3’ünün eşi tarafından şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran daha yüksek olup %20-50 civarındadır. Ülkemizde tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %68,3’ü annelerinin fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan bir çalışmada ise ailelerin %34’ünde fiziksel şiddet, %53’ünde sözel şiddet yaşandığı saptanmıştır (Güneş, Kaya & Pehlivan, 2000).

Şiddet genel olarak her ne türden olursa olsun uygulanma düzeyine göre bireyde birden çok psikolojik yan etkiler oluşturmaktadır. Bu yan etkiler kaygı, sinirsel durumlar gibi danışmanlık vakalarının yanı sıra, depresif ve psikotik gibi klinik vakalarda da kendini göstermektedir. Özellikle kadınlar üzerinde uygulanan şiddeti psikolojik yapının dışında sosyolojik bir olgu olarak da nitelenebilir. Şiddet bireyler arası kültürel, ekonomik ve sosyal değişimler göstermekle birlikte, genellikle toplumsal kuralları belirleyen erkek egemen ideolojinin de etkisiyle, erkeğin kadın üzerinde hâkimiyet sağlamak amacıyla kadına uyguladığı çeşitli şiddet davranışları şeklinde karşımıza çıkmakta, (Günay, Sözen, Yavuz, & Ramadanoğlu 1996) bir otoriteyi kanıtlama ve egemenlik ilişkisinin sürdürülme aracı olarak kullanılmaktadır (Yüksel, 1986).

Kadına yönelik uygulanan şiddet üzerinde yapılan çalışmalarda fiziksel şiddetin dayak atma, tokatlama, sert bir cisimle vurma, bıçakla saldırma şeklinde; sözel/duygusal şiddetin

dayak ya da ölümlerle korkutma, hareket alanını kısıtlama, terk etmekle korkutma, kıskançlık kavgaları çıkartma, arkadaş ve aile görüşmelerini kısıtlama şeklinde; ekonomik şiddet maddi olanaklardan kısıtlama, çalışmasını yasaklamak, aile gelirleri konusunda bilgisiz bırakma ve söz hakkı tanımama şeklinde; cinsel olarak da istemediği cinsel ilişkiye zorlama ve tecavüz etme şeklinde ortaya çıkmaktadır (Güneş, Kaya & Pehlivan, 2000).

Yabancı literatürde yapılan çalışmalarda ise Fransa'da şiddet kurbanlarının %95'i kadınlardır ve bunların %55'i kendi kocaları tarafından şiddete maruz bırakılmışlardır. Danimarka'da kadınların %25'i fiziksel şiddetin boşanmalarının ana nedeni olduğunu ifade etmiştir. Kenya'da aile araştırmaları ile ilgili bir çalışmada 733 katılımcı kadının %42'si kocalarının kendilerini periyodik olarak dövdüğünü ifade etmiştir. Bangladeş'te kocaları tarafından öldürülen kadınların ülkedeki tüm intihar vakalarının %50'sini teşkil etmektedir. Romanya'daki Bükreş Yasal Tıp Hastanesinin Mart 1993 ve Mart 1994'deki verilerine göre kocaları veya erkek arkadaşları tarafından gördükleri dayak nedeniyle tedaviye gelen kadınların oranı %29 olarak saptanmıştır. Rusya'da hükümet tarafından 1994 yılındaki resmi bir beyanda 15000 kadının eşlerince gördükleri şiddet davranışları sonucu öldükleri ifade edilmiştir(akt; İlkaracan,1996).

Kadına yönelik şiddet özellikle batı dünyasında kadınların ruhsal ve fiziksel hayatlarını uzun ve kısa vadede etkilemektedir. Aileler, topluluklar ve toplumlar için daha kapsamlı sonuçları ile bir halk sağlığı önceliği taşımasıdır. Aile içi şiddet her zaman sosyal ve kültürel yapıyla alakalı olarak içinde bulunduğumuz toplumun sosyal ve kültürel normlarını yansıtır(Gracia & Herrero, 2006, 123).

Şiddetin psikolojik sağlık sonuçları ile ilgili ABD'de yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır ki, şiddete evlerinde maruz kalan kadınların daha yüksek düzeyde anksiyeteden dolayı acı çektikleri, majör depresyon, daha düşük benlik saygısı, aşırı uyanıklılık intihar, alkolizm, ayrışma, somatizasyon ve travma sonrası stres bozukluğu gibi rahatsızlıkları olduğu görülmektedir (Gülcür; 1999; 5).

Dünya genelinde yapılan çalışmalarda İsviçre'de 1997 yılında yapılan bir ankette görüşme yapılan 1500 kadının %20'si fiziksel saldırı, Birleşik Krallık'ta bir şehirde tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen kadınların %25'i hayatlarında bir eş veya eski eş tarafından yumrukladıklarını ve tokatlandıklarını ifade etmişlerdir. Amerika'daki ulusal bir çalışmada yer alan kadınların %28'i eşlerinden en az bir defa fiziksel şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir. Yine aynı şekilde Kore'de tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen kadınlarla yapılan ankete göre kadınların %38'inin kocaları tarafından fiziksel tacize(istismara) maruz kaldıkları, Mısır'da kadınların %35'i, evliliklerinin herhangi bir döneminde kocaları tarafından dövüldükleri saptanmıştır. Polonya'da 1993 yılında yapılan boşanmış kadınlar anketindeki kadınların %60'ı eski eşler tarafından en az bir kez dövüldüklerini,%25'i ise süregelen şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Tacikistan'da ise 18-40 yaş arası 550 kadından %23'ü fiziksel tacize maruz kaldıklarını ifade etmiştir (Kapoor,2000).

Ailede kadına yönelik saldırganlığın tarihi, insanlıkla yaşıttır. Bu konudaki en eski bulgu, Virjinya Tıp Fakültesinde yapılan bir çalışmada ortaya konulmaktadır. Bu çalışmada 2000-3000 yıllık kadın mumyalarda ölüme neden olan kafa kırıklarının % 30 - 50, erkek

mumyalarda ise % 9-20 arasındadır. Bunların barış zamanında kişiler arası şiddetle meydana geldiği iddia edilmektedir (Dikstein 1988).

Utanc ve sosyal korkunun kadınların aile içi şiddeti belirtmelerinde isteksiz davranmalarına neden olmaktadır. Bir başka isteksizlik nedeni ise şiddet uygulayanın eş olması veya ceza hukukunda bunun caydırıcı bir yükümlülüğünün bulunmamasıdır (UNFPA,2004).

YÖNTEM

Araştırmanın modeli durum çalışması niteliğindedir. Bilindiği gibi durum çalışmaları sahada olan her şeyin incelenmesi olmamakla birlikte sadece bazı özel konu, sorun ya da noktalara odaklanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Adapazarı Rehberlik ve Araştırma Merkezine psikolojik destek almak için gelen ve eşlerinden fiziksel, psikolojik, sözel ve cinsel şiddete maruz kalmış 12 kadın oluşturmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan bireylerin %50'si (n=6) ilkokul, %33.3'ü (n=4) lise, %16.6'sı (n=2) üniversite mezunudur. Ayrıca çalışma grubundaki bireylerin %83.3'ü (n=10) herhangi bir iş kolunda istihdam edilmekte geri kalan %16.6'lık (n=2) kitle ise herhangi bir iş kolunda çalışmamaktadır. Nitel araştırma yoluyla yapılan çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ve açık uçlu sorularla içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi türlerinden de kategorisel analiz kullanılmıştır.

Araştırma psikolojik danışmanlar tarafından yapılmış ve araştırmaya katılan bireylere yönelik; "Evlilik öncesi ilişkiniz nasıldı?"; "Aileniz evliliğinizi nasıl karşıladı?"; "Evliliğiniz ilk ayları nasıl geçti?"; "Gördüğünüz ilk şiddet nedir?"; "Gördüğünüz şiddetin türü ve uygulama şekli nasıldı?"; "Gördüğünüz şiddeti ailenizle paylaştınız mı?"; "Herhangi bir yerden psikolojik destek aldınız mı?"; "Şiddet sizde psikolojik ve fizyolojik olarak ne tür sonuçlar doğurdu?"; ve son olarak da "Duygularınızı bizimle paylaşmanız sizi rahatlatmış mı?" yönünde sorular sorulmuştur.

Görüşme öncesi bireylere, görüşmenin neden yapıldığı, sonuçlarının ne amaçla kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir. Kabul eden bireylerle görüşmeler yapılmış ve görüşmeler yazılarak not alınmıştır.

BULGULAR

Evlilik Öncesi İlişki Süreci ve Durumu

Araştırmamıza katılan kadınlar evlilik öncesi süreçlerinden bahsederken nasıl tanıştıklarına ve arkadaşlık durumlarına değinmişlerdir. Kadınların %58,3'ü (n=7) evlendikleri kişilerle tanışarak evlendiklerini ve bunlardan %33'ü (n=4) bu kişilerin hayatlarındaki ilk ilişkileri olduğundan bahsetmişlerdir: "Onunla üniversite üçüncü sınıfta tanıştım. O zamana kadar hiç erkek arkadaşım, karşıt cinsle duygusal olarak bir ilişkim olmamıştı. O benim ilk duygusal ilişkimdi. Okulu bitirdikten sonra sürekli evlenmemiz yolunda baskı yaptı." [GH,42,21,3]. "Eşimle flörte 14 yaşında başladım onunla ilişkimde o benden büyük olduğu için her dediğini yapıyordum. Benim üzerimde hakimiyeti vardı, despot bir insandı. Ondan habersiz kimseyle görüşemez, dışarı çıkamazdım. Flört dönemimiz

boyunca bana sözlü veya fiziksel olarak herhangi bir şiddet yoktu. Psikolojik şiddet vardı. Bana kızdığımda küfürlü konuşmalar ayrıca bazı ortamlardaki psikolojik baskısı benim üzerimde etkiliydi.” [GD,33,14,2].

Kadınların %41,66’sı (n=5) evlendikleri kişilerle görücü usulü evlendiklerini belirtmişlerdir ve evlilik öncesi süreçten olumlu ve olumsuz bahsedenlerde vardır: “*Görücü usulü evlendik 7 ay nişanlı kaldık nişanlılık döneminde farklı bir insandı evlenince farklı biri oldu. Nişanlıyken bana sık sık hediye alırdı. O dönemde bana sürekli olarak kendi anne ve babasının ayrı olduğunu ve kadına hiçbir zaman el kalkmaması gerektiğinden bahsederdi.” [NF,35,21,1]. “20 yaşında görücü usulü evlendim gelenekçi bir aile yapım vardı eşimden önceki süreçte hiçbir kimse ile duygusal ilişkim olmamıştı. Nişanlılık döneminde açıkçası ben kararsızdım. İsteyip istemediğime karar veremiyordum. Nişan atmak kötü bir şey gibi geldiği için nişan atmadım. Çok pişmanım. Nişanlılıkta mutlu değildim. Onun hoşlanmadığı bir şey yaptığımda kolumu sıkıp burkuyordu. Otobüsle çarşıya gitmeme izin vermiyordu.”[ZT,31,20,1]. Eşimle görücü usulü tanışmıştım tanışmamızdan sonra yurt dışına gittim onunla 1,5 yıl internet üzerinden görüştük. Ciddi olarak ilişkimiz başlamıştı. Evliliği düşünmediğim bir anda ona bağlandım ve onunla sevgili olduk. Evlilik öncesi sürekli beni ağlatıyordu. Sürekli üstüme gelmeye başladı. Olmamış bir olayla ilgili bana “böyle bir durumda sen ne yapardın”? diye sorup cevabıma kötü küfürlerle cevap veriyordu.”[NÖ,27,22,3]*

Ailelerin Evliliğe Bakışı

Araştırmamıza katılan kadınlar ailelerin evliliğe genel olarak olumsuz yaklaştıklarından bahsetmişlerdir. Araştırma kapsamındaki kadınların %66’sı(n=8) olumsuz karşılamadan bahsetmişlerdir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise görücü usulü yapılan evliliklerde aileler bu evlilikleri olumlu karşılamışlardır (n=4,%100): “*Ailem özellikle annem karşı çıktı. Annem ben ile onun arasında çok farklı kişilikler olduğunu söylüyordu. Babam zaten fazla bizle ilgilenmiyordu.” [GD,33,14,2]. “Görücü usulü evlendiğim için ailem evliliğimi olumlu karşıladı zaten onların da her şeyden haberi vardı.” [NF,35,21,1]. “Görücü usulü bir evlilik gerçekleştirdim. Ailemden herhangi bir olumsuz bir durumla karşılaşmadım. Ailem evliliğimi gayet olumlu ve normal karşıladı.” [ZT,31,20,1]. “Ailem onay vermediği için kaçtık.”[SD,45,22,1]. “Yıldırım nikahıyla evlendik. Ailem bunu kabul etmedi. Çünkü eşim daha rahat bir tipken bizimkiler daha ciddi ve sorumluluk sahibi insanlardı.” [ÖD,32,23,2]. “Ailem evliliğimi onaylamadı.” [GH,42,21,2]. “Babam evliliğimi reddetti, kabul etmedi ve bana küstü. Buna neden olarak da eşimin işsiz ve sigortasız olduğundan bahsediyordu. Babamla bu tip konularda konuşamazdım gelenekçi bir ailem vardı.” [ÜÇ,33,15,1].*

Evliliğin İlk Dönemi Ya Da İlk Ayları

Araştırmaya katılan kadınların %100’ü (n=12) evliliklerinin ilk aylarının olumsuz ve zor geçtiğine değinmişlerdir: “*Ailem benim kararlı duruşumdan dolayı evlenmeme engel olamadı. Eski eşim önce geçici öğretmenlik yaptı ancak daha sonra düzenli çalışmaya başladı aynı zamanda alkolde almaya başlayınca ev içinde şiddet olayları artmaya başladı.” [GH,42,21,2]. “Evliliğimizden 3(üç) hafta sonra depresyon oldu. Bir süre çadırda yaşadık. İş yerimiz yıkıldı. Dayısının evinde kalıyorduk onlar bizi evlerinden çıkarınca depresyondan iki ay sonra babam bizi yanına çağırdı. Ancak eşimin ev ortamında yaptığı uygunsuz davranışlar,*

ayak ayaküstüne atmalar gelenekçi bir yapısı olan ailem tarafından hoş karşılanmadı. Ağabeyim tarafından sürekli sözel uyarılmalara maruz kaldık. Bu durum çatışmalarımızı artırdı. Bir yıl sonra eşimin bana verdiği harçlıkları biriktirip ev tuttuk ve bir gün içinde babamın evinden tasındık.” [ÜÇ,33,15,1]. “evlendikten sonraki 9 sene boyunca kayınvalidem ve ehtilerinle beraber yaşadım bu dönem benim için çok zor geçti geniş bir aileydik. Burada kaldığımız süre içinde de ilk şiddet de hamilelik dönemimde başladı.” [HD,47,23,1]. “Ben eşimle kaçarak evlendim ilk aylarımız çok zor geçti çünkü düzenli bir hayatımız olmadı. Kaçtıktan sonra ilk olarak arkadaşına gittik. Oradan onun dayısına geçtik. Onun dayısı kayın validemi arayıp bizim kendisinde olduğumuzu söylemiş ondan sonra eşim beni alıp Antalya’ya gittik.” [AK,28,15,2]. “evlendikten birkaç ay sonra siz oraya ait olmadığınızı anlıyorsunuz. Sofra kültürü, yemek kültürü her şey çok farklı şikayet etme gibi bir durumun olması söz konusu değil bundan dolayı geriye dönmeyi düşünemiyorsun ve içinde bir korku duygusu oluyor.” [GD,33,14,2]. “Aslında her şey nişanlılık dönemine dayanıyor diyebilirim bana karşı garip halleri vardı. Hatta bir gün elimden yüzüğü çıkarmak istedi ben karşı çıktım. Bu durum beni yaraladı ve seni istemiyorum dedim. Bana kırıldı ve ailesi araya girip bizi barıştırdı. Evlendikten sonraki dönemde ise o zamanlar yine ilgiliydi ve bana gül gönderirdi. Hala ona ısınamamıştım ama o beni daha çok seviyordu.” [NF,35,21,1]. “Evlendikten sonra eşimin kıskançlıkları gittikçe artmaya başladı. Daha ileri gideceğini hiç düşünmedim. Kendine de zarar veriyordu. Pişman oluyordu ama her akşam aynı şeyi yapıyordu.” [ZT,31,20,1]. “Evliliğimin ilk aylarının zor olacağı ilk günden belli oldu bana yaklaşımı falan vahşicediydi. Bunun yanı sıra kaynanamda kıskançlık vardı. Oğluyla yan yana gelmemi istemiyordu.” [MA,35,20,1]. “evliliğimizin ilk aylarında en fazla gözüme çarpan noktalar annesine olan bağımlılığıydı bu bağıllığından dolayı hemen her zaman ben ikinci planda kalıyordum onun için annesinden başkası yoktu. Bu durum beni çok yıkıyordu açıkçası.” [NÖ,27,22,3]. “düğünümüz yapıldı. Eşimin ailesi, görüşmelerimle beraber oturduk. Yaşadığımız sorunların hepsi görüşmelerimden kaynaklanıyordu. Onlar eşimi dolduruyorlardı ve eşimde sinirleniyordu. Beni, sürekli dövmeğe başladı ilkinde değil de 2. ve 3. dövmelerinde hastanelik oldum.” [SD,45,22,1]

Gösterilen İlk Şiddet

Araştırmaya katılan kadınların %66’sı (n=8), fiziksel şiddete maruz kalmıştır: “Bana ilk olarak itme şeklinde bir şiddet uyguladı. Özellikle alkollüyken müzik sesini sonuna kadar açardı ve beni vurup itmeye başlardı.” [GH,42,21,2]. “İş bulmuştu. Haftada bir kez eve uğruyordu. Daha sonra duydum ki başka kadınlarla beraber olmuş bu durum beni çok yıprattı. Tüm bu olumsuzluklar arasında bir de kızım dünyaya geldi. O zaman eşlimden ilk tokatımı yedim kızımın bizim için bir hata olduğunu söyledi.” [AS,38,25,2]. “Yeni evlendiğimizde sıkı bir şiddet yoktu. Zamanla alkolle birlikte şiddet arttı. İlk şiddetimi alkollü bir gecede gördüm dediğim gibi görüşmelerim benim aleyhimde eşimi doldurmuşlar eşimde sinirli bir halde gelip beni hırpaladı.” [SD,45,22,1].” Eşimden gördüğüm ilk şiddeti gelinlik provasında gördüm. Bana ilk vuruşu oydu. Sırtıma vurdu yere düştüm daha sonra bana sürekli vuruyordu. Neden vurduğunu bile anlayamadım.” [NÖ,27,22,3].” ilk olarak eşimden yumruk yedim. Bahanesi ise kaynanama karşı çıkmasıymış çünkü eski eşiyle severek evlenmiş benimle ise kaynanamın zorlaması ile evlenmiş bundan dolayı beni eşi gibi değil kaynanama senin gelinin gibi gösteriyordu.” [MA,35,20,1]. “zamanla artık kendine verdiği zarar kadar bana da zarar vermeye başladı. Hiç unutmuyorum bir gün çok fazla alkollüyken gelmişti

bende neden böyle yapıyorsun diye sordum sormaz olsaydım. Küfürler savurmaya başladı. Çırlıçiplak soyup sokağa atmaya kalkıştı hatta ileri gidip banyoda leğene su doldurup kafamı batırmaya çalıştı.” [ZT,31,20,1].

Kadınlardan %34’Ü (n=4) sözel şiddetle karşılaştığını belirtmiştir: *“Bebeğim olduktan sonra önceleri karşılıklı tartışmalar şeklinde devam ettik ve bana küfürler savuruyordu. Bu günlerde bebeğim 1,5-2 yaşlarındaydı. Zamanla bana sürekli köye git, hava al gibi bir şeyler söylemeye başladı beni evden uzaklaştırmak itiyordu. Bende bu durumdan kuşkulanıyordum. Tartışmalarımız şiddetlendi. ” [ÜÇ,33,15,1]. ” Bir gün balkonda onun ailesi ile birlikte otururken beni küçümseyen bir söz etti. Bende saçmalama deyince bana iki tokat birden attı. Ben daha sonra ağlama krizine girdim. Bu bana uyguladığı ilk şiddetti.” [ÖD,32,23,2]. ”Eşim ilk olarak bana psikolojik bir şiddet uyguladı. Onların ailesinde şikayet etme gibi bir davranış sergileyemedim çünkü çok katı bir yapısı vardı. Şunu da söylemek istiyorum ben eşimin ailesi ile beraberdim dertleşeceğim kimse yoktu. Kayınpederim çok sinirli ve küfürbazdı.”[GD,33,14,2]*

Görülen Şiddetin Türü ve Uygulanma Şekli

Genel olarak çalışmamıza katılan kadınların hepsi şiddetin hepsine maruz kalmıştır: *“Genellikle fiziksel şiddet gördüm. Ayrıca sözel tehdit de vardı. Beni öldürmekle ve yeğenlerime zarar vermekle tehdit ediyordu. Bunların yanı sıra zorla beni ilişkiye zorluyordu. Ben bu durumlara ilk zamanlarda tepki veremedim sadece ağlıyordum ancak zamanla bende ona kumanda fırlatma soba maşası fırlatma vb. tepkiler vermeye başladım” [GH,42,21,2]. “Şiddetin her türlüünü yaşadım ama özellikle fiziksel şiddet daha fazlaydı. Bir gün ben uzanmışken eve geldi ve benim uyuduğumu zannederek parka gitti. Ben onu takip ettim parkta telefonda bir kadınla konuşuyordu bende bunları duyuyordum, kadının beni terk etmesini istediğini anladım ve onunla tartışmaya başladık eve kadar bağışmalar sürdü. Eve gelince beni kontrolsüzce dövmeye başladı. Ben yere yığıldım, evde misafirimiz olan ve olaya müdahale etmeye çalışan kız kardeşimi de hırpaladı.” [ÜÇ,33,15,1]. “Maruz kaldığım şiddet tabiri caizse balyoz gibiydi. Genelde sopayla şiddete maruz bırakıyordu, vücudumda izler kalıyordu. Dikkatimi aynı zamanda şu çekti nasıl olsa görünmeyecek , örtülecek diye vücuduma yönelik şiddet uyguluyordu. Kafama vb. dışarıdan görülebilecek yerlerime vurmuyordu.”[HD,27,23,1]. “Bedenime yediğim tekmenin, tokatın, vurmaların haddi hesabı yoktur. Her şiddette ağlayarak yapma etme diyordum, acındırma bana kendini numara yapıyorsun deyip daha da fazla vurup iterdi.” [AK,28,15,2]. “Her zaman sözel şiddet vardı ancak fiziksel şiddet boşanmamızın son zamanlarına doğru oldu. Herhangi bir tartışmamızda bana en çok tekme atma davranışı gösteriyordu. Ona karşı gelemiyordum çünkü benden çok daha güçlüydü.” [GD,33,14,2]. En fazla fiziksel şiddetin yanında cinsel tacizde gördüm diyebilirim. Özellikle alkollü eve geldiği akşamlarda benimle birlikte olmak istiyordu. İsteksiz olunca saçımın tutup tokat atıyordu. Nereye gelirse, hırsı geçene kadar vuruyordu. Tüm bunların dışında hakaret, küfür de çok vardı. Aileme küfür ediyordu.” [NF,35,21,1]. “Şiddetin her türlüüne maruz kaldım diyebiliriz ayrıca sadece eşimden değil evliliğimizin bir kısmını geçirdiğim kayın validelerimde bana psikolojik şiddet uyguladılar. Onlarda bana çok ağır küfürler savuruyorlardı. Aileme de görüşmeme engel oldular sadece gizli olarak telefonla görüşüyordum.”[ZT,31,20,1]*

Başlarda Uygulanan Şiddeti Aileyle Paylaşma, Tekrar Aileye Dönme

Araştırmamıza katılan kadınların %66'sı (n=8) yaşadığı sıkıntıları ailesi ile paylaşmamıştır: *“Bu durumumu ailemden kimseye bahsetmedim çünkü yaşananları kendime yakıştıramadım. Yaşadığım bu olumsuz durumumu ilk olarak bir arkadaşım vücudumdaki morlukları görerek fark etti. Tüm bu yaşadıklarımın dolaylı 2 kez hamile kalmama rağmen çocuğuma annelik yapamayacağımı düşünerek bebek aldım. Bana uygulanan şiddet ilk olarak ailemden yengem fark etti (ağladı)”* [GH,42,21,2]. *“Yaşadığım bu durumlardan kimseye bahsetmedim. Çünkü ailemi çiğnemiş olmanın verdiği bir üzüntüyle birlikte başkaları ne der düşüncesi vardı (gözleri doldu)”* [ÜÇ,33,15,1]. *“bu olaylara maruz kaldıktan sonra evime dönemedim ve bu durumu kimseye paylaşmadım sanki annemin bana kızım yuvanı yıkmaya dediğini hissediyordum gibiydim.”*[HD,47,23,1]. *“Yaşadığım bu durumları kimseye paylaşmadım. Her zaman kendimin suçlu olduğumu hissettim.”* [GD,33,14,2]. *“Bu olayları hiç kimseye paylaşmadım kardeşlerim bire bir olanlara tanık oldular ama başkasına anlatsam da çözüm yok diye düşünüyordum.”* [NF,35,21,1]. *“Zamanla artık uğradığım şiddetin haddi hesabı kalmamıştı. Anneme ve kardeşlerime derdimi söyleyemiyordum. Daha sonra babama telefon ettim ancak telefonumu da aldı ve kırdı.”*[NÖ,27,22,3]. *“Arkadaş edinmedim, toplum içinde kendimi hep ezik hissettim, boşluktayım, kimsem yok, en güvendiğim ailemden bile destek görmedim. Ben yalnızım, kimsem yok.”*[SD,45,22,1]. *“Sıkıntılarımı paylaşacağım bir ailem yoktu çünkü hepsini arkama almıştım. Ancak eşimden ayrılıp ailemin evine döndükten sonra annemle ve yurtdışındaki ağabeyimle her şeyimi paylaştım. Dertlerimi arkadaşlarımla paylaştım.”*[ÖD,32,23,2].

Kadınların %34'ü (n=4) yaşadıkları durumu aileleri ile paylaştıklarını söylemişlerdir: *“Bu olayları bir tek annemle paylaştım. O her zaman geri plandıydı. İnsanların bilmemesi beni mutlu ediyordu.”*[AS,38,25,2]. *“Anneanneme söyledim. Ben burada yapamayacağım beni buradan alın dedim bana ben öldükten sonra gelebilirsin dedi.”* [MA,35,20,1]

Psikolojik Destek Alma

Kadınların % 66'sı (n=8) psikolojik destek aldığını belirtmiştir: *“yaşadığım tüm bu olaylardan sonra psikiyatriste gittim psikiyatriste gitmeden önce herhangi bir yere gitmedim. Eşimden ayrılıp kendime ait bir ev tuttuktan sonra bile eşimin tehditleri bitmedi ve daha sonra ailecek çocuklarımla beraber psikoloğa gittik.”*[HD,47,23,1]. *“bir defa psikologa gittim yeni evliyken o da beni psikiyatriste yönlendirdi eşimle görüşmek istedi.”* [AK,28,15,2]. *“psikolojik yardım aldım ilaç kullanıyorum ama ilacın çözüm olduğunu düşünmüyorum sadece uyumama fayda sağlıyor.”*[GD,33,14,2]. *“psikiyatriste gittim orada 4 yıl sinir tedavisi gördüm.”*[MA,35,20,1]. “

Araştırmamıza katılan kadınların %34'ü (n=4) psikolojik destek almadığını belirtmiştir: *“Psikolojik destek almadım. Ama doktora gittim oda bana kalp çarpıntılarım için depresyon hapi verdi. Hap kullanarak değilde kendi çabalarımla yenmek istedim bu durumu. İlaça bağlı kalmak istemedim.”* [NF,35,21,1]. *“Hiç psikolojik destek almadım ilaç kullanmadım.”*[AS,38,15,2]

Şiddetin Fizyolojik ve Psikolojik Yapıya Etkisi

Tüm vakalarda uygulanan şiddet hem fizyolojik hem de psikolojik yıpranmalara neden olmuştur: *”Çok uyumaya başladım. Çok zayıfladım herhangi bir ilaç kullanmadım. Başlarda psikolojik destek almayı düşünmedim. Ayrıldıktan sonra sabahlara kadar uyuyamadım. Toparlanma süreci çok uzun sürdü (on yıl gibi bir süre kendime gelemedim). Öz güvenimi ve öz saygımı yitirmeye başlarken tekrar toparlandım. İnsanlara, kadınlara bile güvenemiyorum. Kontrolümün kimsenin eline geçmesini istemiyorum. Yatarken geceleri kapıyı kilitliyorum. Alkolü sevmiyorum ve bunları anlatırken de utanıyorum. Son olarak şunu söyleyebilirim aileler çok eksik bizleri bu boyutta hayata hazırlamamalıdır.”* [GH,42,21,2]. *“Temizlik ve simetri hastası oldum. Kendimi ve çocuğumu her gün yıkayıp keseledim, derim soyulurdu, kanardı. Yemeden kesildim ben yemedim çocuğuma yedirdim o da obez oldu. Uykusuzluk ve sürekli düşünme vardı. Herkese durumumu anlatmak zorunda kaldığım için bu beni depresyona itti. Ağlama davranışlarım arttı ama bana hiçbir faydası yoktu. Çocuğumu hırpalamaya başladım. Bu bende vicdan azabına neden oldu.”* [ÜÇ,33,15,1]. *“yaşadığım olaylardan sonra ilaç kullanmaya başladım. Bir yıl ilaç kullandıktan sonra yavaş yavaş toparlandım. Eşimle yaşadığım bu olaylardan sonra travma geçirdim sanki psikolojik ve fizyolojik çöküntü yaşadım. Uykum bozuldu, yemek yemeyi unuttum. Geçmişini düşündüğümde hiçbir cevap veremiyorum olan uykularımda kaçıyor. Ama şunu biliyorum ki ben çocuklarım için ayakta kalmalıyım.”* [HD,47,23,1]. *“çok zayıfladım bayılmalar başladı bir de çok fazla sigara içiyordum. Gastrit vardı, yiyemiyordum hiç uyuyamıyordum geceleri . depresyon ilaçları çok kullandım son bir yıldır sinir ve uyku ilaçları alıyorum. Baş ağrısı çok sinirlenince oluyor. İgren hapi kullanıyorum. Sürekli başım ağrıyor. Sürekli ağlama, insan istememe, konuşmama çocuğa tahammülsüzlük, ölüm ve öldürme düşüncesi çok vardı.”* [AK,28,15,2]. *“ psikolojik olarak ondan uzaklaştım. Sürekli olarak ortam değiştirmeye çalışıyordum. Kendimi çocuklarıma odakladım. Sürekli olarak ağlama şeklimde davranışlarım vardı. Uyku düzenim bozuldu, özgüvenim kalmadı, yemek yiyemez oldum. Bu olaylardan sonra her şeyleri düzenleme ve temizlik takıntım başladı. Bir de bende en fazla çocuklarımı koruma içgüdüğü geliştirdi onları kaybetmekten korkuyordum.”* [GD,33,14,2]. *“ Çaresizlik duygusu çok vardı. Daha güçlü olmayı öğrendim. Bir şeyleri kendime hedef olarak seçtim ancak bana en büyük etkisi unutkanlığım oldu. Eski yaşadığım travmalardan sonra 15 dakika önce söylenen bir şeyi bile unutuyorum. Migren ağrısı var. Bu duum bende kronikleşti. Yaklaşık 3,5 yıldan beri de şiddetli baş ağrısı çekiyorum.”* [NF,35,21,1]

Duyguları Paylaşmanın Etkisi

Çalışmaya katılan kadınların tamamı rahatlama hissi duyduğundan bahsetmiştir. Ayrıca bir kısmı da eski günleri hatırladığı içinde üzümlük hissi duyduğundan bahsetmiştir: *“Buraya gelmeden önce kafamda ciddi ve sebebini bilmediğim endişelerim vardı . ancak şu andan itibaren bu durum ortadan kalktı ve bayağı rahatladım.”*[ÖD,32,23,2]. *“Buraya gelip sizlere içimi döktükten sonra şu an kendimi hafiflemiş genç bir kız gibi hissediyorum.”*[AS,38,15,2]. *“Bir yerde rahatlıyorum, bazen de sinirlerimin boşaldığını hissediyorum.”*[SD,45,22,1]. *“Rahatladığımı söyleyebilirim ancak bana bazı kötü anılarımı da hatırlattı.”* [NÖ,27,22,3]. *“Burada sizinle bu duygularımı paylaştıktan sonra rahatladım. Bu olayları yaşamayan bilmez.”*[MA,35,20,1]. *“Buraya gelip bunları paylaşmam beni rahatlattı ayrıca şuna da değinmek isterim bu durumlarınızı ailenizle özellikle annelerle paylaşamıyorsunuz.”* [GD,33,14,2]. *“Artık hayatımda bazı şeyler rayına oturdu. Sizinle*

bunları paylaşmam beni geçmişe götürdü yaşadığım bazı şeyler beni üzdü bazı şeylerde benim gülüp geçmeme neden oldu.”[AK,28,15,2].

TARTIŞMA

Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan kadınların hemen hemen hepsi şiddetin fiziksel, psikolojik, cinsel ve sözel türüne maruz kaldığını belirtmiştir. “*Genellikle fiziksel şiddet gördüm. Ayrıca sözel tehdit de vardı*”, “*En fazla fiziksel şiddetin yanında cinsel tacizde gördüm diyebilirim.*”, “*Şiddetin her türüsüne maruz kaldım diyebiliriz ayrıca sadece eşimden değil evliliğimizin bir kısmını geçirdiğim kayın validelerimde bana psikolojik şiddet uyguladılar.*” Ancak özellikle en fazla fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular başbakanlık aile araştırmaları kurumu tarafından yapılan araştırmayla örtüşmemektedir. Başbakanlığın araştırmasında kadınların büyük çoğunluğunun sözel şiddete maruz kaldığı saptanmıştı (Güneş, Kaya & Pehlivan, 2000). Buradan şu sonuca varabiliriz; Araştırmamız evren veya örneklem üzerinde olmamış bir çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Bundan dolayı çıkan bu sonuç çalışma grubuna özgü özel durumlara ilişkin fikir sahibi olmamızı sağlamıştır.

Araştırmamızın diğer bulgularından özellikle evlilik öncesi tanışmaya bağlı olarak evlenen bireylerin flört dönemleri sancılı geçmiştir. Bu dönemlerde sıkıntılar baş göstermektedir. Buradan şu sonuç çıkarılabilir: tanışarak flörte başlayan bireylerde birbirlerini tanıma süreçleri istenilen düzeyde seyretmemektedir. Diğer dikkat çekici nokta ise görücü usulü yapılan evlilikler de bu süreçten olumlu bahsedenlerin olmasıdır. Yani tanışmaya bağlı olarak yapılan evlilik öncesi süreçler görücü usulü yapılan evlilik öncesi süreçlerden daha olumsuzdur.

Bir diğer tartışılması gereken bulgulardan biri de evlilik öncesi süreçte tanışmaya bağlı olarak yapılan evliliklerin aileler tarafından hep olumsuz karşılanması olmuştur. Hiçbir aile buna onay vermezken görücü usulü yapılan evliliklere aileler onay vermişler olumsuz karşılamamışlardır. Bu durum toplumsal yapının ortaya koyduğu bir düzen olarak düşünülmeli mümkündür.

Araştırmaya katılan tüm bireylerin evliliklerinin ilk ayları hep olumsuz geçmiştir. Yani olumsuzluklar üzerine temellenen aile yapıları zamanla düzelmekte git gide sarsıntılara neden olmaktadır. Ayrıca araştırmamızdan elde ettiğimiz diğer bir sonuç çalışmamıza katılan bireylerde eğitim düzeyi gibi önemli unsurların fark ettirmediği bir durum şudur; ister üniversite mezunu ister daha düşük eğitim düzeyinden gelen bireyler olsun tüm bireyler evliliklerinin olumsuzluklarından sonra ailelerine geri dönmemektedir. Bu durum toplumumuzdaki gelenekçi yapının katı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Bu sonuç UNFPA(2004) sonucuyla örtüşmektedir.

Bu bulgular ışığında şu yönde öneriler getirilebilir;

- Şiddetle mücadele sadece koruyucu dernekler veya kolluk kuvvetlerin katılımıyla değil topyekün mücadele ile devam etmelidir. Bu topyekün mücadelenin şüphesiz en önemli unsuru eğitimidir. Eğitim ailenin her bireyine yönelik olarak düzenlenmeli ve verilmelidir.

- Üniversiteler, belediyeler ve bazı sivil toplum kuruluşları birbirleri ile eş güdüm halinde çalışarak sosyal veya toplum gelişim merkezleri oluşturulmalıdır.

- Sağlık açısından ciddi şekilde zarar gören kadınların rutin olarak psikolojik açıdan da sağaltımının yapılması gerekmektedir.
- Kadına yönelik şiddette şüphesiz en önemli görevlerden biri de medya, basın ve yayın kuruluşlarına düşmektedir. Medya kuruluşları olumsuz olgulardan öte olumlu unsurları ön plana çıkarmalı ve topluma bu olumlu unsurları kanalize etmelidir.

KAYNAKÇA

- Arın, C. (1996). “Kadına Yönelik Şiddet”, Cogito, 6(7), 305- 312.
- Dikstein, LJ. (1988). “Spouse Abuse and Other Domestic Violence”, Psychiatr Clin North Am, 611-29s .
- Garcia, L., Herero, J.(2006). “Acceptability Domestic Violence Against Woman in the European Union: A Multilevel Analysis”, J. Epidemial Community Health, 60, 123-129
- Gülcür, L., (1999) “A Study of Domestic Violence and Family Life in Ankara”, Woman for Women Human Rights Raports , 4, 5-7
- Güler, N., Tel, H. ve Tuncay F.Ö.(2005). “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı,” Sivas, C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 27 (2),51 – 56.
- Günay Y, Sözen Ş, Yavuz F, Ramadanoğlu E, (1996). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Olguları: Adli Tıp Uygulaması Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, Adli Tıp Dergisi, 12,69-79.
- Güneri F.Y.(1996). “Ailede Kadına Yönelik Şiddet, Evdeki Terör, Kadına Yönelik Şiddet” Mor Çatı Yayınları, İstanbul.
- Güneş G, Kaya M, Pehlivan C. (2000).“Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Ailelerinde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Bir Araştırma”, Toplum ve Hekim, 15(5),391-397.
- İlkaracan, P.(1996) “Domestic Violence and Family Life As Experienced by Turkish Immigrant Woman in Germany”, Woman for Women Human Rights Raports, 3, 1-2.
- Kooper, L.(2000). “Domestic Violence Againsts Woman and Girls”, Innocenti Digest, 6, 4-5.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- T.C Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü,(1998). “*Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet*”, Ankara.
- T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu,(1995). “*Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*”, Yayın no: 86, Ankara.
- UNFPA, (2004) “*Romania, Tackling Domestic Violence From Many Angles*”, 2,11-12.
- Yüksel Ş,(1986). Eş Dayağı Ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası, “*1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*”, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.